

ної майстерності працівників правоохоронних органів. Чим він вищий, тим більш захищеним є працівник поліції від нападів злочинців.

Список літератури: 1. National Law Enforcement Officers Memorial. Washington, D. C. 2. Р.Д. Свон. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и в России. Научное издание / Под общ. ред. В.П. Сальникова. СПб., 2000.

Надійшла до редколегії 07.09.05

Ф.Уїлер

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИПАДКАМ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З НЕМОВЛЯТАМИ

Злочини проти здоров'я немовлят є відносно новим явищем у європейській правоохоронній практиці. Специфічні злочини, вчинені батьками або ж нянями стосовно новонароджених, отримали назву синдрому струсу немовляти (СШН), що викликало певну увагу лікарів, соціальних працівників, поліцейських та юристів. Сьогодні як у США, так й у Великій Британії існує рух серед правоохоронців-професіоналів за забезпечення інформованості та своєчасної підготовки тих, хто працює зі справами по СШН, за всіма різноманітними аспектами цієї проблеми. Результатом тривалої праці автора у сфері розслідування проблем діагностики та розслідування випадків СШН є система пропозицій щодо вдосконалення діяльності по запобіганню випадкам жорстокого поводження з немовлятами, які надаються далі з урахуванням різних сфер превентивної діяльності. Автор сподівається, що викладені з огляду на діяльність поліції Великої Британії пропозиції можуть стати в нагоді українським колегам, що також мають справи з випадками СШН у своїй слідчій практиці.

I. Збір даних

1. Міністерство охорони здоров'я повинне забезпечити застосування системи педіатричного моніторингу в масштабах країни для отримання точних даних про число випадків СШН в лікарнях на рік.

2. Повинна бути проведена оцінка вартості лікування випадків СШН як інструкція для розробки подальшої політики. Необхідне дослідження вартості тих ресурсів, які потрібні в різних організаціях для підтримки дитини, що вижила, але стала інвалідом – жертвою СШН.

3. Поліція повинна надавати дані в міністерство охорони здоров'я про кількість випадків СШН, з якими протягом року довелося мати справу групам захисту дітей і групам по розслідуванню вбивств у поліцейських підрозділах країни. Їх вартість також повинна бути визначена.

II. Навчання

1. Слід створити національний навчальний курс для поліцейських слідчих і соціальних працівників. Він повинен бути направлений на розвиток навичок розслідування випадків опіків і раптової смерті в дитячому ліжку, а також розслідування випадків струсу дітей.

2. Слід переглянути навчання фахівців у сфері охорони здоров'я, які можуть зіткнутися з випадками СШН. Це особливо важливо для патронаж-

них сестер і акушерок, які проводять заняття в класах передпологової підготовки. Зараз у країні відсутні свої відеофільми, і є дуже мало письмової інформації, яку можуть використовувати акушерки та інші фахівці.

3. Інструкція щодо розслідування справ по ССН повинна бути розміщена на внутрішніх сайтах всіх поліцейських підрозділів, щоб забезпечити легкий доступ до них слідчим, що потребують цієї специфічної інформації.

4. Слід вжити заходів щодо створення відеофільмів для навчання молодих батьків з урахуванням національного менталітету, особливостей культури етнічних меншин, криміногенної обстановки у країні в цілому. Потім вони повинні бути використані спільно з інформаційними листівками в національній просвітницькій кампанії для всіх пологових відділень і класів передпологової підготовки.

5. Інформаційна реклама, подібна тій, яка ведеться Відділом охорони здоров'я в США та Національним комітетом охорони дітей у Великій Британії, повинна регулярно транслюватися по телевізору в лікарнях і місцевих телевізійних рекламних системах.

6. Всі поліцейські підрозділи повинні переглянути свою політику відносно справ по ССН і виробити зафіксовану письмово стратегію роботи з ними. Вона повинна включати мінімальні потреби в кадрах, узгоджені з тими, котрі вказані в інструкції по розслідуванню вбивств. Всі старші поліцейські офіцери, яким, можливо, не довелось розслідувати такі справи, повинні визнати, що вони є вкрай складними і важкими для розслідування і потребують надання належних ресурсів як у плані особового складу, так і фінансування роботи експертів.

IV. Оцінка ризику

За останні десять років оцінка ризику стала звичайною повсякденною роботою в здійсненні поліцейської діяльності та в інших сферах професійного співтовариства. Необхідні додаткові дослідження для побудови моделі оцінки ризику для випадків ССН, по якій могли б працювати як патронажна служба, так і соціальні працівники. Якщо цих фахівців навчити тому, що є чинниками ризику, тоді не буде важко створити модель ризику, завдяки якій допомога і сприяння надаватиметься тим сім'ям, в яких фахівці виявлять які-небудь негаразди.

Звичайно, дослідження за оцінкою ризику вже робилися, але в ході даної роботи не вдалося виявити яке-небудь дослідження, спеціально присвячене ССН. Це положення повинно бути виправлено, як тільки будуть отримані фундації для здійснення такого дослідження.

V. Проблема дитячої поведінки.

Як відомо, є декілька пускових механізмів, що призводять до випадків ССН. Це можуть бути проблеми з годуванням, забрудненням пелюшок або чим-небудь іншим з безлічі речей, які призводять у відчай особу, що піклується про дитину. Проте у переважній більшості випадків пусковим механізмом, який провокує сильну реакцію і тому є причиною випадків ССН, є дитячий плач.

Необхідно провести додаткові дослідження з цього питання і опублікувати їх результати. З результатами треба ознайомити фахівців, які знахо-

дяться з матерями в прямому контакті. Звичайно, існують засоби надання підтримки, які надають допомогу молодим батькам, але необхідно продовжити дослідження питання про те, як донести до батьків інформацію щодо поведінки дітей. Це дозволить молодим батькам не турбуватися всякий раз, коли дитина плаче, але разом з тим знати, що плач іноді – це показник чогось серйозного, а не просто нормальний спосіб спілкування.

VI. Протоколи.

Слід розвернути роботу в рамках медичної системи для розробки єдиного протоколу (порядку роботи) в масштабах країни для дітей, які поступають в прийомні покої з травмами голови. У результаті даного дослідження було встановлено, що багато лікарів спочатку не розглядають навісню травму голови як складову частину свого діагнозу і тому не користуються послугами офтальмологів і іноді навіть не застосовують рентген, щоб встановити картину того, що ж відбулося. Це призвело до того, що у ряді випадків ССН був діагностований тільки через декілька днів після надходження дитини в лікарню.

Деякі протоколи були недавно складені для дітей, що поступають в лікарні з нанесеними їм травмами голови. Відтепер необхідно розробити аналогічні протоколи для патологоанатомів та офтальмологів.

Бажано провести дослідження того, як патологоанатомам-окулістам одержувати надійні докази на підставі фотографій при розтині. Схоже, що аж до теперішнього часу ніхто не питав патологоанатомів, які фото вони хотіли б отримати при розтині. Подібні прогалини в процедурі необхідно вивчити і ліквідувати.

VII. Розслідування

Щодо цього слід зробити ще декілька зауважень. Використовування записуваної на відео реконструкції злочину виявилось вкрай цінним у розслідуванні справ щодо ССН по всій країні. В результаті проведених консультацій і лекцій для груп захисту дітей відеозапис став застосовуватися і в інших справах.

Слід провести подальше вивчення використання відеозапису як інструменту розслідування насильства над дітьми та визначити порядок його використання. Крім того, слід ширше використовувати ляльок при допитах, щоб підозрювані і свідки могли принаймні приблизно показати, як вони поводяться з дітьми.

VIII. Винесення вироку.

У рамках авторського дослідження поліцейські висловлювали свою думку з приводу різних вироків, що виносяться особам, які вчинили злочин, що полягав в струсі немовляти до смерті. Хоча всі справи повинні розглядатися на підставі певних особливостей та обставин, поза сумнівом, настав час для суддів зібратися разом і розглянути практику ухвалення вироків по даному виду злочинності.

Судді зазначають, що до суду поступає більше вдалих справ, ніж раніше, але у практиці складання обвинувального висновку і практиці виголошення вироку все ще існують великі розбіжності.

IX. Організаційне забезпечення з боку Міністерства охорони здоров'я

Міністерству охорони здоров'я доцільно вивчити питання забезпеченості лікарень діагностичною апаратурою і терміново переглянути стратегію їх надання в подальші декілька років. Це значно допоможе лікарям у встановленні первинного і раннього діагнозу ССН.

Таким чином, багато що належить зробити для забезпечення спільної роботи систем захисту дітей у Великобританії з тим, щоб запобігти випадкам, коли особи трясуть своїх дітей або дітей, відданих їм на піклування, до смерті. Цей злочин можна попередити за наявності більшої інформації і навчання молодих батьків. Це також злочин, який можна розслідувати за наявності необхідних ресурсів і детективних умінь у слідчих. Деякі з цих злочинів, поза сумнівом, не будуть розкриті навіть після найретельнішого розслідування. Проте обвинувальні вироки, які виносяться в судах Великобританії людям, які трясуть своїх дітей до смерті, показують, що нам ще потрібно пройти довгий шлях до професійного розслідування цих злочинів. Дисертант сподівається, що розслідування справ продовжуватиме удосконалюватися, і в результаті даного дослідження ми станемо працювати над запобіганням цим трагедіям більш ефективно.

Надійшла до редколегії 05.06.05

М.І. Фіалка

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ДІЯНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПІДРОБКАМИ ТА ВИКОРИСТАННЯМ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ

При всій тій широті та багатогранності проблем, що існують у кримінальному праві, деякі з них є найбільш важливими. Однією з них є питання, чому у кримінальному законі те чи інше діяння відноситься до злочинів? Визначити в кримінальному законі діяння як суспільно небезпечне, протиправне, винне та каране – значить криміналізувати його.

Проблемами криміналізації та декриміналізації діянь в кримінально-правовій науці у різні роки займалися багато як вітчизняних, так і закордонних науковців. Серед них можна назвати роботи П.А. Фефелова, Н.Ф. Кузнецова, П.С. Дагеля, А.І. Коробєєва, Г.А. Злобіна, В.Н. Кудрявцева та ін. [1].

Для більш детального аналізу нашої проблеми, тобто визначення умов криміналізації діянь, пов'язаних з підробкою та використанням підроблених документів, необхідно, в першу чергу, зупинитися на термінології, яка використовується при дослідженні криміналізації.

Відомий російський науковець В.Н. Кудрявцев зазначав, що «криміналізація – це загальне поняття, яке охоплює як процес, так і результат визнання певних видів діянь злочинними і караними» [3, с.17]. Інший дослідник – А.І. Коробєєв – визначив криміналізацію як процес виявлення суспільно небезпечних форм індивідуальної поведінки, визнання припустимості, можливості та доцільності кримінально-правової боротьби з ними і фіксації їх в законі як злочинних та кримінально караних [4, с.59]. При цьому як Кудрявцев В.Н. і Коробєєв А.І., так і інші дослідники, наголошували на тому, що зміст криміналізації полягає у процесі виявлення цілей, підстав та можливостей встановлення кримінальної відповідальності за те чи інше